Asia: HE 284/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, 13.1.2023 (HE 284/2022 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Jarkko Hantula

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätuhojen torjunnasta annettua lakia siten, että sen 10 §:ssä säädettyjä väliaikaisesti voimassaolevien laajojen metsätuhojen torjunnasta aiheutuneista kustannuksista ja vahingoista maksettavia korvauksia ja korvauksensaajia koskevien säännösten voimassaoloa jatkettaisiin vähäisin muutoksin vuoden 2027 loppuun. Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset poikkeustilanteista ja olosuhteista, joiden vallitessa puuston hakkaajalla ei olisi velvollisuutta huolehtia juurikäävän torjunnasta ja tätä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Myös lain toimeenpanoon liittyvien virastojen nimet tarkistettaisiin siltä osin, kun ne ovat muuttuneet. Luonnonvarakeskus keskittyy omassa lausunnossaan oman toimialansa asioihin eli metsätuhojen torjuntatoimien korvaamiseen ja juurikäävän torjumatta jättämiseen liittyviin muutoksiin.

2 Lausunto

Kansainväliset kokemukset esimerkiksi laajoista kaarnakuoriaistuhoista 2000-luvun Kanadasta ja viime vuosina Keski-Euroopasta ovat osoittaneet, että laajamittaisten metsätuhojen välttäminen ja niiden torjunta ovat metsien kestävän käytön välttämättömiä edellytyksiä. Tämä koskee erityisesti metsien taloudellista hyödyntämistä, hiilinielukapasiteetista huolehtimista ja myös sosiaalista merkitystä sekä ekosysteemipalveluja. Siksi on hyvä, että asiasta on säädetty laissa, jota ajantasaistetaan ilmenevien tarpeiden mukaisesti.

Tuhonaiheuttajien leviämisen ja seurannaistuhojen ehkäisemisen kannalta on erittäin tärkeää, että jo syntyneiden tuhojen jäljet päästään korjaamaan pois nopeasti ja oikea-aikaisesti 9 §:ssä mainituin toimin ilman, että nämä toimenpiteet viivästyvät taloudellisista syistä. Nyt annetussa esityksessä on lakia päivitetty EU-tasoisten muutosten seurauksena koskien 10 §:ä, jolla huolehditaan laajojen metsätuhojen torjunnan korvauksista määräaikaisesti vuoden 2027 loppuun asti. Lain uudistaminen on siten tarpeellista, joskin muutos on teknisluontoisena pikemminkin aiempia hyväksi osoittautuneita käytäntöjä jatkava kuin metsänomistajien tilannetta muuttava.

Juurikäävät ovat Suomessa suurimmat taloudelliset tuhot aiheuttavia metsätauteja. Siitä syystä niiden torjunta on säädetty pakolliseksi juurikääpien leviämisen riskialueilla kesäaikaisissa eli itiölevinnän aikaisissa hakkuissa. Nyt käsillä olevassa esityksessä varaudutaan tilanteeseen, jossa jokin ulkoinen syy,

kuten kriisitilanteiden aiheuttamat toimitusvaikeudet, estää torjunta-aineen saatavuuden. Tällöin vaaraksi muodostuu hakkuiden keskeytyminen torjunta-aineen käyttöpakon takia, jolloin metsäteollisuudelle syntyvä haittaa muodostuisi nopeasti erittäin suureksi. On kuitenkin syytä korostaa, että vaikka lakiehdotuksessa mainitaan, että "ehdotetulla muutoksella juurikäävän torjuntavelvoitteeseen ei katsota olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia", altistaa juurikäävän torjumatta jättäminen hakkuissa metsän ylisukupolviselle sienitaudille, jolloin vaikutukset yksittäisille metsänomistajille voivat olla varsin merkittävät erityisesti kuivilla mäntykankailla, jotka voivat pahimmillaan poistua kokonaan kannattavasta metsätalouskäytöstä. Lakiehdotuksen perusteluissa on maininta, jonka mukaan "torjunnan voisi jättää tekemättä vain erityisen perustelluista syistä" sekä itse lakiehdotuksessa virke "metsän hakkaajalla ei ole 8 a §:ssä säädettyä velvollisuutta juurikäävän torjuntaan, jos sen toteuttaminen ei ole mahdollista ylivoimaisen esteen tai erityisen poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi". Lain tultua voimaan on sen valvojan syytä huolehtia siitä, ettei tästä lain soveltamisen rajoituksesta tingitä ja sen takia lain valvonta ammattimaisen toiminnanharjoittajan ilmoitusvelvollisuuden kautta myös 8 b §:ssä mainitussa tilanteessa on erittäin tarpeellista ja tärkeää.

3 Lausunnon tiivistelmä

Metsätuholain päivittäminen EU-tasoisen lainsäädännön mukaisena viranomaisen määräämien laajojen metsätuhojen torjuntatoimien korvausten suhteen on perusteltua ja tarpeellista. On myös perusteltua, että juurikäävän torjuntatoimista voidaan luopua pakottavista syistä väliaikaisesti. Se ei kuitenkaan saa johtaa torjuntavaatimuksen yleiseen heikentymiseen, minkä takia esityksen mukainen ilmoitusvelvollisuuden ulottaminen näihin poikkeustilanteisiin on tarpeellista.

Riitta Rahkonen

Kehittämispäällikkö, erityisasiantuntija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 09.01.2023 klo 11:03:10.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Jarkko Hantula

Liitteet:

Tiedoksi: